

METSÄNTUTKIMUSLAITOKSEN VUODEN 2007 TALOUSARVIOEHDOTUKSEN PERUSTELUMUISTIO

21.3.2006/TO

Metsäntutkimuslaitoksen tehtävät

Metsäntutkimuslaitos (Metla) on maa- ja metsätalousministeriön alaisuudessa toimiva sektoritutkimuslaitos, jonka tehtävänä on edistää tutkimuksen keinoin metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää hoitoa ja käyttöä. Luonnonsuojelualueiden osalta Metla toimii ympäristöministeriön ohjauksessa.

Perustehtävänsä toteuttamiseksi Metla tuottaa, hankkii ja välittää korkeatasoista tieteellistä tietoa metsäluonnosta, metsien eri käyttömuodoista, metsävaroista ja niiden hyödyntämisestä sekä turvaamisesta yhteiskunnallisen päätöksenteon pohjaksi ja yhteiskunnan hyvinvoinnin edistämiseksi. Soveltavan tutkimuksen tueksi tehdään sitä tukevaa perustutkimusta, kehitetään metsäalan yhteistoimintaa ja tutkimustulosten hyväksikäyttöä sekä huolehditaan Metlalle kuuluvista viranomaistehtävistä ja hallinnassa olevista tutkimusmetsistä sekä luonnonsuojelualueista. Tutkimustoiminta on ongelmalähtöistä sekä monitieteistä ja perustuu henkilöstön korkeaan osaamiseen sekä kansainväliseen ja kotimaiseen yhteistyöhön.

Toimintaympäristön muutokset

Metsäntutkimuksen toimintaympäristö muuttuu aiempaa nopeammin. Se vaikuttaa Metlan ja sen asiakkaiden toimintaan, talouteen, poliittisiin päätöksiin, teknologian kehitykseen, yhteiskuntakehitykseen ja ympäristöasioiden esille tuloon. Tärkeimpiä Metlan toimintaan heijastuvia maailmanlaajuisia ja paikallisia muutossuuntia voidaan luonnehtia seuraavasti:

- maailmantalouden globalisaatiokehitys etenee: se heijastuu metsäklusteriin, erityisesti metsäteollisuuden sijaintiin ja keskittymiseen,
- Venäjän ja Itämeren alueen merkitys Suomen metsäteollisuuden puuhuollossa muuttuu ja etenkin alueen mekaaninen metsäteollisuus voimistuu,
- EU-laajenee ja muuttuu,
- bioenergian käyttö kasvaa,
- yksityismetsätalouden kannattavuuden muutokset,
- budjettirahoituksen osuus sektoritutkimuslaitosten kokonaisrahoituksesta pienenee ja kilpaillun rahoituksen osuus kasvaa,
- tutkija- ja toimialalähtöisten hankkeiden sijasta tehdään yhä enemmän laajoja ja poikkitieteellisiä ohjelmia, joiden toteutus edellyttää useiden toimijoiden kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä ja
- tutkimustiedon välityskanavat ja menetelmät kehittyvät.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus sekä keskeiset strategiset päämäärät ja toimintalinjat

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden lisäämiseksi Metlasta kehitetään monipuolisesti toimiva sektorin tietopalvelija, joka toimii asiakaslähtöisesti, laaja-alaisesti ja verkottuneesti. Laitoksen reagointikyvyn parantamiseksi toteutetaan Metlan tuottavuussuunnitelmaa. Metlan lähivuosien strategisena tavoitteena on tehdä yhteiskunnallisesti ja tieteellisesti vaikuttavaa, metsien kestävää käyttöä ja elinkeinotoiminnan kilpailukykyä ja metsäpolitiikan valmistelua edistävää tutkimus- ja kehitystyötä. Tämä edellyttää soveltavan tutkimuksen lisäksi sitä tukevaa perustutkimusta, metsäalan yhteistoiminnan kehittämistä ja tutkimustulosten hyväksikäytön edistämistä sekä huolehtimista laitokselle kuuluvista viranomaistehtävistä.

Metla tukee MMM:n metsäpolitiikan valmistelua ja toimialan vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista muun muassa jatkamalla Etelä-Suomen metsien monimuotoisuus -ohjelman (METSO) taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia koskevaa tutkimusta sekä metsänhoidon kustannustehokkuuden ja laadun tutkimus- ja kehittämissuunnitelman toteutusta. Lisäksi vuonna 2007 käynnistetään bioenergia-alan sekä metsävaratietojärjestelmän ja metsäsuunnittelun tutkimus- ja kehittämissuunnitelmat.

Vuoden 2007 aikana jatketaan vuosille 2006-2010 laaditun strategian toteuttamista sekä vakiinnutetaan uusi organisaatio ja johtamisjärjestelmä.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Maksullinen toiminta jakautuu bruttobudjetoituun ja nettobudjetoituun toimintaan. Tutkimusmetsien tulot, jotka muodostuvat puunmyyntituloista, maan ja rakennusten vuokratuloista, erilaisista käyttökorkvauksista ja muista sekalaisista tuloista, on bruttobudjetoitu. Tuloja, mukaan lukien luonnonsuojelualueilta saatavat tulot, arvioidaan kertyvän 2,0 milj. euroa. Luonnonsuojelualueilta arvioitu 0,2 milj. euron tulokertymä saadaan pääosin erilaisista maa-alueiden ja rakennusten (hotelli Koli) vuokrista sekä käyttöoikeusmaksuista. Muiden tutkimusmetsien tuotto prosentiksi arvioidaan 108 %:ia kokonaiskustannuksista.

Nettobudjetoituun maksulliseen toimintaan kuuluvat varsinaiset, tilauksiin perustuvat tutkimukset, erilaiset selvitykset, tutkimusaineistojen ja julkaisujen myynti sekä koulutus- ja kurssitoiminta. Tulokertymäarvio, 1,5 milj. euroa on sama kuin vuonna 2006. Toiminnasta kertyvät tulot kattavat siitä aiheutuvat kustannukset.

Toiminnan tulot, joita ovat yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot muilta valtion virastoilta, arviolta 1,5 milj. euroa, yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot valtionhallinnon ulkopuolelta (sisältää myös EU:lta saatavan rahoituksen), 1,3 milj. euroa ja muut sekalaiset tuotot, 0,6 milj. euroa, on myös nettobudjetoitu. Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuudeksi arvioidaan 41 % kokonaiskustannuksista. EU:lta saatavien tulojen arvioidaan pienenevän vuodesta 2006 noin 0,2 milj. euroa.

Nettobudjetoitun toiminnan tulokertymäarvio on siis kokonaisuudessaan 4,9 milj. euroa, joka on otettu huomioon momentin 30.60.21 (Metsäntutkimuslaitoksen toimintamenot) nettomäärärahan vähennyksenä. Tulokertymäarvio on 0,1 milj. euroa suurempi kuin vuoden 2006 talousarviossa on ennakoitu johtuen lähinnä yhteisrahoitteisten sopimustutkimusten lisääntymisestä.

Vuoden 2007 toiminnallinen tuloksellisuus säilyy vähintään vuoden 2006 tasolla.

Toiminnallinen tehokkuus

Uuden organisaatiomallin mukaan vuoden 2006 alusta Metlan toiminta perustuu prosessipohjaiseen matriisiorganisaatioon. Ydinprosesseja ovat tutkimustiedon tuottaminen, hankkiminen ja käytäntöön vienti, viranomaispalvelut sekä asiakasrahoitteiset tutkimuspalvelut. Ydinprosessien toiminnat mahdollistavat prosessit (tukiprosessit), joita myös on kolme, ovat strateginen suunnittelu ja johtaminen, tutkimuksen tukitoiminnot ja sisäiset palvelut. Ydinprosesseista ja tutkimuksen tukitoiminnoista vastaavat kaksi tutkimusjohtajaa. Sisäisistä palveluista, joihin kuuluvat yleis-, talous- ja henkilöstöhallintopalveluiden lisäksi tietohallintopalvelut, vastaa palvelujohtaja. Strateginen suunnittelu ja johtaminen sekä viestintä ja sisäinen valvonta ovat suoraan ylijohdajan

alaisuudessa. Tutkimuksen tukitoimintoihin kuuluvat mm. tutkimusta läheisesti tukevat kenttäkoe- ja laboratoriotoiminnat sekä tieteellinen julkaisutoiminta.

Toiminta perustuu edelleen hankeorganisaatioon. Hankkeista muodostetaan fyysisten toimintayksiköiden rajat ylittäviä tulosvastuullisia tutkimusohjelmia, joiden johtajat vastaavat ohjelman tuloksellisesta toiminnasta tutkimusjohtajille.

Metlan talouden tasapainottamis- ja tuottavuussuunnitelman toteuttamisella parannetaan reagointikykyä, suuntaamalla tutkimusta määritellyille painopistealueille, kouluttamalla henkilöstöä, kehittämällä työtehtäviä sekä osaamista muuttuneiden ja muuttuvien tarpeiden mukaisesti. Tämä merkitsee myös tutkijoiden suhteellisen määrän lisääntymistä ja toiminnan painottumista nykyistä enemmän alueellisiin toimintayksiköihin.

Metlan Joensuun toimintayksikön kehittämistä jatketaan maa- ja metsätalousministeriön kanssa sovittun mukaisesti siten, että vuoteen 2009 mennessä Joensuussa on sata vakituista henkilöä. Tämä tarkoittaa viiden vakituisen henkilön lisäystä vuosittain lähinnä pääkaupunkiseudulta vapautuvien resurssien avulla. Henkilöstölisäykset painottuvat tutkijoihin, jolloin Metla entistä enemmän kykenee vastaamaan lisääntyviin ja muuttuviin tutkimustarpeisiin.

Kenttäkokeiden ja pitkien aikasarja-aineistojen yhteiskäytön ja tunnettuuden edistämistä jatketaan tavoitteena saada aikaan aineistorekisteri, joka on ehdollisesti Metlan ulkopuolistenkin tahojen käytettävissä.

Laboratorioiden toiminnallista tehokkuutta kehitetään selkeyttämällä laboratorioiden sisäistä työnjakoa ja jatkamalla Metlan ja muiden valtion tutkimuslaitosten ja yliopistojen laboratoriotoiminnan yhteistyömahdollisuuksien selvittämistä.

Tuotokset ja laadunhallinta

Metlan tutkimustarpeisiin ja –toiminnan suuntaamiseen vaikuttavat metsien kehitystä ja niiden kestävää käyttöä koskevat kansainväliset että kotimaiset tutkimustarpeet. Kansainväliset ilmastopöytäkirjat, joihin Suomi on EU:n jäsenenä sitoutunut, edellyttävät metsien inventointien ja niissä kerättävien tietojen laatutason kehittämistä ja toisaalta kasvihuonekaasujen seurantajärjestelmän kehittämistä. Merkittävimpiä kotimaisia tietotarpeita Metlan tutkimuksille asettavat kansallinen metsäohjelma (KMO) ja alueelliset metsäohjelmat (AMO) sekä niiden uudistaminen. Lisäksi tulevat Etelä-Suomen metsien suojelun ekologisiin, taloudellisiin ja sosiaalisiin vaikutuksiin liittyvät tutkimustarpeet. Metlassa kehitetään järjestelmä, jonka avulla Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia voidaan seurata.

Metlan strategian mukaisesti johtamisjärjestelmässä panostetaan laatu- ja sidosryhmäjohtamiseen. Kenttäkoetoiminnan laatuohjelmaa otetaan käyttöön ja aloitetaan eri toimintojen itsearviointit. Laboratoriotoimintojen laatu säilyy korkealla tasolla ylläpitämällä ja kehittämällä laatuohjelmaa ja kehittämällä edelleen laadun seurantamittareita, joita ovat esim. akkreditoitujen menetelmien määrä ja menestyminen kansainvälisissä interkalibroinneissa. Tarkoituksena on laajentaa laatuohjelmia koskemaan kaikkea Metlan toimintaa.

Vuosittain tarkistetaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointikehikon osa-alueet ja tehdään arvio Metlan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilasta. Arvioinnissa käytetään apuna riskienhallinnan neuvottelukunnan arviointikehikkoehdotusta.

Vuonna 2006 laadittujen prosessikuvausten pohjalta jatketaan eri prosessien kehittämistä ja vahvistetaan vuorovaikutteista, asiakasorientoitunutta toimintakulttuuria.

Metsäsektorin nopea rakennemuutos ja teollisuuden kansainvälistyminen vaikuttavat metsäteollisuuden suuntautumiseen kotimaassa ja heijastuvat puumarkkinoihin. Kustannustehokkuuden vaatimukset koko puuntuotantoketjun osalta ovat entisestään kasvamassa. Tutkimuksellisesti haastavia kysymyksiä ovat mm. miten turvataan metsien kasvatuksen ja puunkorjuun kustannustehokkuus vaarantamatta teollisuuden kotimaista puuhuoltoa. Avainasemassa ovat puuntuotannon turvaamisen kannalta keskeisen tärkeitä, mutta toistaiseksi työvoimavaltaiset toimenpiteet metsien uudistamisessa, sekä ja taimikoiden ja nuorten metsien hoidossa. Myös energiapuun korjuun mahdollisuudet osana metsänkasvatusketjua on selvitettävä ottaen huomioon energiapuun korjuun välittömät ja pitkäaikaiset vaikutukset koko metsäekosysteemiin.

Henkiset voimavarat

Osaamista kehitetään laaditun strategisen henkilöstösuunnitelman pohjalta panostamalla erityisesti johtamisvalmiuksiin ja henkilöstörakenteen muuttamiseen tutkija- ja asiantuntijapainotteisemmaksi sekä suuntaamalla vapautuvia voimavaroja tutkimuksen painopistealueille. Uuden palkkausjärjestelmän käyttöönoton yhteydessä tehdyistä työnkuvauksista saatuja tietoja hyödynnetään toiminnan suuntaamisessa ja henkilöstön osaamistason nostamisessa osaamistarpeiden perusteella. Tulos- ja kehityskeskustelujen yhteydessä sovitaan jokaiselle työntekijälle henkilökohtainen kehityssuunnitelma.

Toimintamenomomentti ja sen arvioitu käyttö

Toimintamenomomentille on viime vuoden mukaisesti budjetoitu talonrakentamiseen (420 000 euroa), maan ja rakennusten hankkimiseen (100 000 euroa) ja metsien perusparannuksiin (109 000 euroa) tarvittava rahoitus. Voidaan kuitenkin arvioida, että maan ja rakennusten hankkimiseen varattu rahoitus tullaan suuntaamaan tutkimuksen painoalojen kehittämiseen. Talonrakennusten pääpaino on Haapastensyrjän toimitilojen rakentamisessa. Lähivuosina pääpaino rakentamisessa kohdistuu vanhimpien toimintayksiköiden rakennusten peruskorjauksiin.

Toimintamenomomentin mitoituksessa on huomioitu uuden palkkausjärjestelmän (UPJ) käyttöönotosta johtuva budjettirahoituksen osuus sekä vuoden 2004 valtion palkkaratkaisun vaikutus vähennettynä alennetuista työnantajan sosiaaliturva ym. maksuista kertyvillä säästöillä. Tulorahoitteisen toiminnan laajeneminen on myös huomioitu momentin mitoituksessa. Henkilötyövuosien enimmäismäärä on 771, joka on kymmenen henkilötyövuotta pienempi kuin edellisvuotena.

Henkilöstömenojen osuutta pyritään pienentämään tiukalla rekrytointipolitiikalla. Tavoitteena on saada liikkumavaraa ja joustavuutta, kohdentaa tutkimusta uusille painoaloille sekä parantaa reagointikykyä. Henkilöstömenojen vähentymistavoitteena vuonna 2007 on, etteivät ne kasva kuin sopimuskorotusten verran vuoden 2006 menoista.

Vuoden 2005 tulostavoitteet

Vuoden 2005 tulostavoitteiden toteutuminen on esitetty maa- ja metsätalousministeriön kanssa sovitun mukaisesti Metlan vuoden 2005 tilinpäätöksessä.

LIITTEET

Liite 1: Määräraha-, henkilötyövuosi- ja tulokehukset vuodelle 2007

Liite 2: Talousarvion siirtyvät erät vuosina 2005-2007

r:ylha:TAE2007PM.doc